

irodalmat veszi számba, ezen belül az általános művekkel kezdve a sort, majd folytatva a városi könyvtári hálózatra, a rendezvényekre, a könyvtárosokra és a szolgáltatásokra vonatkozó irodalommal. Végül – elérkezve napjainkhoz – a Csorba Győző Könyvtár áll az utolsó nagy egység középpontjában, a Dél-dunántúli Regionális Könyvtár és Tudásközponttól, az integrált megyei és városi könyvtárról, valamint a baranyai könyvtárbuszról szóló alfejezetekkel.

Személynevek mutatójával zárul a neves elődökre méltó módon emlékező kiadvány, amelyet fekete-fehér és színes fotók kísérnek, szemléletesebbé téve a leírtakat, felidézve az elmúlt hét évtized történéseit. Az egyikről Weöres Sándor tekint ránk, aki Pécs Város Közművelődési Könyvtárának első vezetője volt. Majd a könyvtárat ténylegesen megszervező utóda, Csorba Győző tűnik fel hamarosan egy újabb fotóról. Az épületeket kívül-belül megmutató felvételek sora remekül tükrözi az intézmények működésének, szolgáltatásainak fejlődését, sokszínűségét.

Végezetül mi mást is kívánhatnánk, mint, hogy valósuljon meg mindaz, amely az intézmény jövőképében szerepel, és egy újabb évforduló alkalmával hasonlóan szép eredményekről számolhassanak be a könyvtár munkatársai, akiknek további nagyon jó munkát kívánunk!

(Pécs Város Közművelődési Könyvtárától a Csorba Győző Könyvtárig. 70 éves a közművelődési könyvtár Pécsen (1943–2013). Összeáll. Gyánti István–Katona Anikó–Szabolcsiné Orosz Hajnalka. Pécs, Csorba Győző Könyvtár, 2013. 175 p. Csorba Győző Könyvtár Kiadványai 1.)

Tóth Andrea

Médiatudatosság az oktatásban

A médiaműveltség (media literacy), amely fogalom az információs, majd a digitális műveltség után jelent meg a szakirodalomban, fontos téma napjaink korszerű pedagógiájában is. Az elmúlt években az Európai Unió már két dokumentumot is publikált a témában, a német kulturális miniszterek konferenciája is tízoldalas állásfoglalást adott ki (*Medienbildung in der Schule* címmel) 2012 márciusában. (A dán és finn – valamint a magyar stb. – tantervekbe is bekerült, vagy majd bekerül.) Nem meglepő tehát, hogy az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet (OFI), a hazai oktatási ágazat háttérintézménye 2013 novemberében kétnapos konferenciáját a médiatudatosság és oktatás kérdésének szentelte – jóval szélesebben húzva meg a téma hatókörét – Budapesten a megújult Károlyi–Csekonics Rezidencián (Múzeum utca 17.), mégpedig három helyszínen plenáris előadások, szekcióülések és kerekasztal-beszélgetések formájában. Mivel az OFI minden évben rendez egy olyan konferenciát, amelynek témája kiemelt érdeklődést kelt a szakemberek körében, 2013-ban az oktatás és a média kapcsolata, valamint a médiatudatosságra nevelés került napirendre.

Az *Előszó* röviden összefoglalja a rendezvény valamennyi előadását, eseményét, azokat is, amelyek a programban és a konferencián lezajlottak ugyan, de a kötetbe mégsem kerültek be – három beszámolóról van szó.

Az eseményt Balog Zoltán, az emberi erőforrások minisztere nyitotta meg, kiemelve, mennyire fontos, hogy az új Nemzeti alaptantervben (NAT) kiemelt fejlesztési terület lett a *médiatudatosságra nevelés*, hiszen a média a mindennapi életünk része, ezért a gyerekeket felelős és tudatos médiafogyasztásra kell nevelni (9–13. p.).

Az első előadó Horváth Zsuzsa (OFI) volt, aki hangsúlyozta, hogy az Oktatás-kutató és Fejlesztő Intézet – és elődje, az Országos Közoktatási Intézet – már több kutatást is végzett erről a témáról, és hogy az új alaptanterv szerint *A médiatudatosságra nevelés* már az első osztályban elkezdődik (17–24. p.). (Ezután Koltay András, a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság (NMHH) Médiatanácsának tagja a médiaszabályozás ismertetése után arról is beszélt, hogy az állami szabályozás mellett az iskola is felelős a médiaműveltség fejlesztéséért. Előadása sajnálatosan került nem be a kötetbe.)

Böröcz István, a Médiaszolgáltatás-támogató és Vagyonkezelő Alap (MTVA) leköszönő vezérigazgatója a *Funkcionális és a digitális analfabetizmus* különbségeiről beszélt, és elmondta, a médiának nagy felelőssége van abban, hogy ne terelje, hanem csökkentse ezeket (27–32. p.).

Az első részt Balatoni Monikának, a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium társadalmi kapcsolatokért felelős államtitkárának *Közös felelősség – tudatos és felelősségteljes fiatalok a világhálón* című előadása zárta, amelyben azt hangsúlyozta, hogy a médiatudatosságra nevelés ugyan össztársadalmi érdek, de fontos a pedagógusok felkészültsége is (35–38. p.).

A *Médiaoktatás és társadalmi tudatosság* szekcióban Aczél Petra, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem (PPKE) docense a *Médiaműveltség* címmel a konkrét fejlesztési célokat foglalta össze. Mondanivalójának lényege az volt, hogy a pedagógusoknak hozzáférést, kritikai hozzáállást és résztvevő alkotást kell tanítaniuk tanítványaiknak (41–44. p.).

Hargitai Lilla (Médiaunió) ügyvezető igazgató a reklámszakma és a médiagazdaság felől közelítette meg a témát *Médiaoktatás és társadalmi tudatosság* címmel (47–51. p.).

Ezt követően Z. Karvalics Lászlónak, a Szegedi Tudományegyetem docensének elméleti előadása a *logokratikus* médiapedagógia* kérdésével foglalkozott „*Jelentés-teli világra nyíló szárnyas kapu*” címmel (55–59. p.).

László Miklós (ELTE) *A hatástól az értésig* című előadásában ismertette azokat a magyar felméréseket, amelyek a médiaműveltséggel és médiafogyasztással foglalkoztak, és részletesen szólt a televízióval, a mobiltelefonnal, az internettel vagy a Facebookkal kapcsolatos és a felhasználók szokásait vizsgáló felmérésekről, a kötetben azonban csak az információforrások hitelességéről kapott eredményekről számolt be (63–66. p.).

Délután két teremben folytatódott a konferencia. A *Veszélyek, kockázatok* szekcióban Lóránt Gergely a bulvár veszélyeiről tartott előadást *Média-kannibalizmus, avagy hogyan mentsük meg gyermekeinket a bulvártól...* címmel (69–71. p.).

---

* A hatalom gyakorlásának folyamata az uralom. Ez lehet bürokratikus, technokratikus, de lehet logokratikus, amikor a tudáselit, a szakértői elit véleménye, ideológiája, jövőképe a meghatározó, végül lehet – szűkebben értenve – „demokratikus”. (Pedagógiai lexikon = <http://oktatas.uni.hu/szovegek/NPT/Pedlexhatalom.doc?>)

Kocsis M. Brigitta (újságíró és HR-szakember), Pataki Gábor és Kiss András (jogászok) *Az internet nem felejt* címmel tartottak színes beszámolót az online adatvédelemről és a megelőzésről, továbbá példákon szemléltették, milyen veszélyek leselkedhetnek a Facebookon a gyerekekre (75–78. p.).

Közben, ezzel párhuzamosan az *Információszerzés, olvasás, kommunikáció és a digitális média kihívásai* szekcióban Varga Katalin, az OFI Pedagógiai Könyvtár és Múzeum (PKM) igazgatója *Tudatos média- és információhasználat – információs műveltség* címmel beszélt a magyar és nemzetközi tapasztalatokról (81–84. p.). Ezután nemzetközi áttekintéssel következett Csík Tibor kollégánk (PKM), aki *Az olvasási készség összefüggése a könyv- és könyvtárhasználattal a 2011-es PIRLS-vizsgálatban* címmel tartott előadást. Elsődleges forrása az értő olvasást felmérő *Progress in International Reading Literacy Study (PIRLS)* jelentése volt. Jó hír, hogy a „mérésben részt vevő magyar iskolák könyvtári ellátottsága és a könyvtárhasználat mutatói kimagaslóak”. A vizsgálat azt is „bizonyítja, hogy az iskolai könyvtáraknak meghatározó szerepe van értő olvasás elsajátításában”, de nem szerencsés, hogy olvasástanításunk „csak a tankönyvekre és a munkafüzetekre épül” (87–93. p.).

Forgó Sándor, az Eszterházy Károly Főiskola tanszékvezetője *Az újmédia hatásáról* beszélt; részletesen kifejtette, mit értsünk az újmédia fogalmán (97–101. p.).

Lengyelne Molnár Tünde, az Eszterházy Károly Főiskola docense *Az információs és kommunikációs technológiák mint tanulástámogató rendszer* címmel tartott előadást, többek között beszámolt kutatásáról, amely azt vizsgálta, milyen tendencia figyelhető meg az oktatás terén az információs és kommunikációs technológia fogalmával kapcsolatban a világban (105–109. p.).

Végül Török Balázs (OFI) *Országos médiumok az iskolákban* címmel azt a felmérést ismertette, amelyben 2008 és 2010 között tizenkét iskolai agresszióval kapcsolatos ügy médiaviszhangjáról kérdezték az intézményvezetőket (113–116. p.).

A napot *interaktív kerekasztal-beszélgetés* zárta, amely az OFI négy pedagógiai lapjával foglalkozott, itt Aczél Petra (PPKE) az *Új Köznevelést*, Csík Tibor (PKM) a *Könyv és Nevelést*, Fehérvári Anikó (OFI) az *Educációt*, Gloviczki Zoltán (EMMI) pedig az *Új Pedagógiai Szemlét* képviselte. Fontos konklúzióként hangzott el, hogy a nyomtatott folyóiratoknak igenis van jövője, s ennek egyik fontos oka, érve a hitelesség (119–124. p.).

* * *

Másnap délelőtt Hartai László (OFI) az európai média-műveltség oktatásáról készült vizsgálatot ismertette *A médiaoktatás a formális oktatásban* címmel. A 27 európai uniós országban lefolytatott felmérésben (1) a nemzeti tantervekben megjelenő médiatudatosságra nevelést, (2) a médiaoktatás kimeneti követelményeit és az eredményesség mérését, valamint (3) a médiatanárok képzését vizsgálták. Az OFI partnereként Hartai László egy összehasonlító tanulmányt készített. Az előadás csak „a tantervek összehasonlító elemzéséből kiolvasható néhány fontos eredmény bemutatására vállalkozott” (127–132. p.).

Ezután gyakorló tanárok és projekt-vezetők mutatták be, hogyan lehet megvalósítani a médiatudatos nevelést a gyakorlatban. *Az iskolai médiaoktatás* szekcióban Végvári Roberta (Zrínyi Ilona Gimnázium, Miskolc) saját módszeréről be-

szélt *A médiaoktatás tíz éve egy miskolci gimnáziumban* címmel, amelyben a tanulók részvételére építő módszerét ismertette (153–156. p.). Nemesné Szentpétery Melitta (Áldás Utcai Általános Iskola, Budapest) az alsó tagozatos filmkészítésre hozott példát egy saját osztálya készítette kisfilmmel (159–163. p.). (Papp László, a budapesti Szent László Gimnázium tanára az iskolájukban működő *mediafakultációról* tartott előadást, de a kötetből ez az előadás valamiért kimaradt.)

A *Médiatudatosság a tantárgyakban* szekcióban először Jakab György (OFI) *Az iskola és a média világának integrációs lehetőségeiről* beszélt (167–170. p.), majd Geisbühl Tünde (Nagy Imre Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola, Csepel) *Médiatudatosság fejlesztése a vizuális kultúra tantárgyban* címmel számolt be az ötödikesek számára kidolgozott tanmenetrészlet-javaslatáról (173–178. p.). Végül Alexandrov Andrea (Szent István Gimnázium) ismertette *Integráció a gyakorlatban* címmel, hogyan lehet fejleszteni a különböző tantárgyakban a médiajártasságot (167–185. p.).

A harmadik, *Az iskolán kívüli médiaoktatás* szekcióban is négy előadás hangzott el. Először Bódis Kriszta, filmrendező, író (Van Helyed Alapítvány) Ózdon, a hétesi cigánytelepen végzett munkáját mutatta be – a konferencián kisfilmek segítségével, a kötetben fényképekkel illusztrálva (135–139. p.). (Császár Miklós projektvezető arról beszélt, milyen lehetőségeket kínál majd az iskoláknak és a tanulóknak a Hűvösvölgyi út 95. alatt hamarosan a nagyközönség számára is megnyíló *Bűvösvölgy*, de ez a beszámoló sem olvasható a kötetben.)

Vognlé Nagy Zsuzsa (OFI) az ún. Z-generáció jellemzőiről tartott előadást *Generációk az oktatásban* címmel – társszerzője Lippai Edit volt –, ebben azt elemelte, miért nevezi a tudomány az 1996 után született korosztályt *digitális bennszülöttnek* (143–144. p.).

A felsőoktatást Tömösközi Péter, az Eszterházy Károly Főiskola tanársegédje képviselte. *Az egri pilot programok* című előadásban olyan kísérletről számolt be, amelyben laptopot, táblagépet és e-book olvasókat építettek a tananyagba, s azt figyelték meg, hogy a hallgatók motiváltabbak lettek a digitális eszközök használata nyomán, de megváltozott a tanárok módszertana és a diákok tanulási stratégiája is (147–150. p.).

A délutáni *kerekasztal-beszélgetésben* Porogi András (Toldy Ferenc Gimnázium), Benda József egyetemi docens (OFI), Horváth Vanda (MTVA), Farkas Erika (Kossuth Rádió), Borókai Gábor (Heti Válasz) és Mayer József (OFI) vett részt (189–194. p.). A téma a pedagógusok reprezentációja, megjelenítése és részvétele a médiumokban volt. Beszélgetésük summáját úgy lehetne megfogalmazni, hogy a tanárok presztízsét nemcsak az oktatáspolitiká, hanem a média is formálja, és szóltak arról – a könyvtárosok előtt is ismert – nehézségről, hogy a média csak a szenzációkban „érdekelt”, és nehéz a nemcsak árnyalt, hanem közérthető információkat is közvetíteni a rendelkezésre álló időkeretben.

A résztvevők ezután megismerhették a Szent László Gimnázium tanulóit és legutóbbi munkájuk eredményét, ugyanis többen is fotóztak és forgattak a rendezvényen: az esemény zárásaként a fontosabb pillanatokról készített fotóikat és két rövidfilmjüket is bemutatták. (Ezek az OFI honlapján a <http://www.ofi.hu/hirek-aktualitasok/mediatudatosság> címen megtekinthetők.)

A konferencia végén Kaposi József, az OFI főigazgatója foglalta össze röviden a konferencia eseményeit (197–199 p.). Több előadó is meglepő adatokkal szolgált az

ifjúság médiafogyasztásáról, ezekre majd reagálnia kell a megújuló köznevelésnek – ezért is került be a médiaműveltség fejlesztése az alaptantervbe. Ezután Hoffmann Rózsa, az EMMI államtitkára mondott ünnepélyes zárszót (203–207. p.); hangsúlyozta, hogy a médiatudatosságra nevelést már az óvodában kell kezdeni, hiszen ebben a korosztályban is van már médiafogyasztás. A gyermekkel a médiumok praktikumát kell megismertetni, és felhívni a figyelmüket a veszélyekre.

A kiadvány gondosan szerkesztett szövegekkel és jó minőségű papíron készült, a tipográfiáért és a tördelésért felelős szakember, Pattantyus Gergely jó munkát végzett. Az „üres” oldalakat a konferencia helyszínéhez és témájához is illeszkedő grafikai elemek és fotók töltik ki – minden tanulmány páratlan oldalon kezdődik. Sok előadó színes fotóval is szerepel, az előadások zöme ábrákat, diagrammokat vagy egyéb illusztrációkat is tartalmaz, utánuk többnyire a feldolgozott szakirodalom is megtalálható. A kötet végén a konferencia részletes programja olvasható (209–216. p.). Néhány apróbb sajtóhibától eltekintve jónak mondható a szöveg-gondozás is.

Csak remélhetjük, hogy az érdeklődők – mind a tanárok, mind a könyvtárosok – megtalálják a számukra megfelelő témát, olvasmányt vagy módszert a kötetben, hiszen most már a konferencia anyaga nyomtatott és elektronikus formában is rendelkezésükre áll.

(Médiatudatosság az oktatásban. Konferenciakötet. Szerk. Nagy-Király Vivien. Kiad. az Oktatókutató és Fejlesztő Intézet. Bp. 2013. 216 p.)

(E-változat: http://www.oktatas.hu/pub_bin/ikt/kepek/2014/februar/mediatudatosság_az_oktatasban.pdf)

Murányi Lajos

„Az első pillanatban tetszik...”

Szeretem a bibliográfiákat, ezért örömteli várakozással vettem kézbe Käfer István és Kovács Eszter szép kötetét az 1648–1777 közötti nagyszombati nyomtatványokról. Aztán, ahogy múlt az idő, úgy jártam vele, mint egy rossz, de látványos festménnyel. Az első pillanatban tetszik, majd mennél tovább nézi az ember, annál kevésbé.

Az anyag évenkénti földolgozása rendben van, de az év nélkül megjelent nyomtatványok önkényes, év szerinti beosztása helyett jobbnak tartottam volna önálló részben szerepeltetni ezeket. Az illusztrációk között néhány, gyakran ábrázolt címlap helyett inkább a ritkábban, vagy soha sem ábrázolt címlapokat részesítettem volna előnyben. A latin címlapról nem derül ki, de a tördelés azt a benyomást keltette bennem, hogy ez egy szlovák könyv magyar fordításokkal. A szlovák szöveg egy kivétellel a rektókon, a tulajdonneveket szlovákosították. Minden kétnyelvű, kivéve a csak szlovákul olvasható kolofont. Nem véletlenül, mert bonyolultan, de ott közlik a lényegét: ez egy szlovák könyv. A bibliográfiai rész régi nyomtatványok hangulatát idéző kerete nagyon jó megoldás, a tipográfia, ha nem is tökéletes, de rendben van.